

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2012. gada 6. novembrī *

Eiropas Savienības pārstāvība valstu tiesās — EKL 282. pants un LESD 335. pants — Prasība par zaudējumu atlīdzību Savienībai ar kādu aizliegtu vienošanos nodarīta kaitējuma dēļ — Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants — Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu — Tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā — Pušu procesuālo tiesību vienlīdzība — Regulas Nr. 1/2003 16. pants

Lieta C-199/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Rechtbank van koophandel te Brussel* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 18. aprīlī un kas Tiesā registrēts 2011. gada 28. aprīlī, tiesvedībā

Europese Gemeenschap

pret

Otis NV,

General Technic-Otis Sàrl,

Kone Belgium NV,

Kone Luxembourg Sàrl,

Schindler NV,

Schindler Sàrl,

ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV,

ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], priekšsēdētāja vietnieks K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji A. Ticano [*A. Tizzano*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], A. Ross [*A. Rosas*], E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], tiesneši E. Levits, A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

nemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 14. marta tiesas sēdi,

nemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Otis NV* vārdā – *H. Speyart, S. Brijs* un *G. Borremans*, *advocaten*,

— *Kone Belgium NV* vārdā – *D. Paemen*, *avocat*, *D. Vermeiren*, *advocaat*, un *T. Vinje*, *solicitor*,

— *Schindler NV* vārdā – *P. Wytinck*, *advocaat*,

— *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV* vārdā – *O. Brouwer, N. Lorjé* un *A. Pliego Selie*, *advocaten*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *H. Krämer* un *C. ten Dam*, pārstāvji,

— Eiropas Savienības Padomes vārdā – *B. Driessen*, pārstāvis,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2012. gada 26. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 282. pantu, LESD 335. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu, kā arī Padomes 2002. gada 25. jūnija Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV L 248, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 1. nod., 4. sēj., 74. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2006. gada 13. decembra Regulu (EK, Euratom) Nr. 1995/2006 (OV L 390, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Finanšu regula”), 103. un 104. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Europese Gemeenschap* (Eiropas Kopiena), ko pārstāv Eiropas Komisija, un liftu un eskalatoru ražotājiem *Otis NV*, *Kone Belgium NV*, *Schindler NV*, *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV*, *General Technic-Otis Sàrl*, *Kone Luxembourg Sàrl*, *Schindler Sàrl* un *ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl* saistībā ar prasību par tāda kaitējumu atlīdzinājumu, kas nodarīts šo sabiedrību izdarītā EKL 81. panta pārkāpuma dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Līgumi

- 3 EKL 282. pantā bija noteikts:

“Visās dalībvalstīs Kopienai ir visplašākā tiesībspēja un rīcībspēja, ko šo valstu tiesību akti piešķir juridiskām personām; tā var iegūt vai atsavināt kustamu un nekustamu īpašumu, kā arī būt par pusi tiesas procesā. Šajā nolūkā Kopienu pārstāv Komisija.”

- 4 2009. gada 1. decembrī, stājoties spēkā LESD, šis pants tika aizstāts ar LESD 335. pantu, kurš ir izteikts šādā redakcijā:

“Visās dalībvalstīs Savienībai ir visplašākā tiesībspēja un rīcībspēja, ko šo valstu tiesību akti piešķir juridiskām personām; tā var iegūt vai atsavināt kustamu un nekustamu īpašumu, kā arī būt par pusi tiesas procesā. Šajā nolūkā Savienību pārstāv Komisija. Tomēr jautājumos, kas saistīti ar konkrētu iestāžu darbību, to pārstāv attiecīgās iestādes, ņemot vērā to administratīvo autonomiju.”

- 5 LESD 339. pantā ir noteikts:

“Savienības iestāžu locekļi, Savienības komiteju locekļi, ierēdņi un pārējie Savienības darbinieki, arī beiguši pienākumu izpildi, nedrīkst izpaust informāciju, uz ko attiecas pienākums glabāt dienesta noslēpumus, jo īpaši informāciju par uzņēmumiem, to darījumu attiecībām un to ražošanas izmaksām.”

- 6 LES 47. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Savienība ir tiesību subjekts.”

Regula (EK) Nr. 1/2003

- 7 Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 8. nod., 2. sēj., 205. lpp.), preambulas 37. apsvērumā ir noteikts:

“Šī regula respektē pamattiesības un principus, kas jo īpaši ir atzīti [Hartā]. Atbilstīgi, šī regula jāinterpretē un jāpiemēro, respektējot minētās tiesības un principus.”

- 8 Šīs regulas 16. panta “Vienāda Kopienas konkurences tiesību aktu piemērošana” 1. punktā ir noteikts:

“Ja valstu tiesas atbilstoši [EKL] 81. pantam vai 82. pantam lemj par līgumiem, lēmumiem vai darbībām, uz kurām jau attiecas Komisijas lēmums, tās nevar pieņemt lēmumus, kuri ir pretrunā ar Komisijas pieņemto lēmumu. Tām arī jāizvairās no to lēmumu pieņemšanas, kas var būt pretrunā ar lēmumu, kuru iecerējusi Komisija tādu lietu izskatīšanā, ko tā uzsākusi. Lai to panāktu, valst[s] tiesa var izvērtēt, vai jāaptur tās tiesas procesi. Šis pienākums neierobežo tiesības un pienākumus, ko paredz [EKL] 234. pants.”

- 9 Atbilstoši minētās regulas 28. pantā “Dienesta noslēpums” noteiktajam:

“1. Neierobežojot 12. un 15. pantu, informāciju, kas savākta atbilstoši 17. līdz 22. pantam, izmanto tikai nolūkā, kādā tā iegūta.

2. Neierobežojot informācijas apmaiņu un izmantošanu, kas paredzēta 11., 12., 14., 15. un 27. pantā, Komisija un dalībvalstu konkurences iestādes, to ierēdņi, darbinieki un citas personas, kas strādā šo iestāžu uzraudzībā, kā arī dalībvalstu citu iestāžu darbinieki un ierēdņi neatklāj informāciju, ko tie ieguvuši vai iemainījuši atbilstoši šai regulai, un kas ir tāda veida, uz kuru attiecas dienesta noslēpuma ievērošanas pienākums. Šis pienākums arī attiecas uz visiem dalībvalstu pārstāvjiem un ekspertiem, kas saskaņā ar 14. pantu apmeklē padomdevējas komitejas sanāksmes.”

Finanšu regula

- 10 Atbilstoši Finanšu regulas 50. pantam Komisija piešķir citām iestādēm vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu izpildīt budžeta iedaļas, kuras uz tām attiecas.

11 Atbilstoši šīs regulas 59. pantā noteiktajam:

“1. Kredītrikotāja pienākumus pilda iestādes.

[..]

2. Katra iestāde savos iekšējos administratīvajos noteikumos paredz atbilstoša līmeņa personālu, kam saskaņā ar savos noteikumos paredzēto procedūru deleģē kredītrikotāja pienākumus, nosaka deleģēto pilnvaru apjomu un iespēju personām, kurām šīs pilnvaras deleģētas, deleģēt tās tālāk.

[..]”

12 Atbilstoši Finanšu regulas 60. panta 1. punktam katrā iestādē kredītrikotājs ir atbildīgs par ieņēmumu un izdevumu izpildi saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem, kā arī par to, lai būtu nodrošināts, ka tiek ievērotas prasības attiecībā uz tiesiskumu un pareizību.

13 Šīs regulas 103. pantā ir noteikts:

“Ja atklājas, ka līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir pieļautas nopietnas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana, iestādes procedūru aptur, un tās var veikt visus vajadzīgos pasākumus, tostarp anulēt procedūru.

Ja pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas atklājas, ka piešķiršanas procedūrā vai līguma izpildē ir pieļautas nopietnas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana, tad – atkarībā no procedūras stadijas – iestādes var atturēties no līguma noslēgšanas vai apturēt līguma izpildi, vai, attiecīgos gadījumos, izbeigt līgumu.

Ja šādas kļūdas, pārkāpumus vai krāpšanu ir izdarījis līgumslēdzējs, iestādes – samērā ar kļūdas, pārkāpuma vai krāpšanas smagumu – turklāt var atteikties izdarīt maksājumus, var atgūt jau samaksātās summas vai izbeigt visus līgumus, kas noslēgti ar šo līgumslēdzēju.”

14 Minētās regulas 104. pantā ir paredzēts:

“Kopienas iestādes uzskata par līgumslēdzējām iestādēm gadījumos, kad tās piešķir līgumus uz savu rēķinu. [..]”

Komisijas Paziņojums par sadarbību starp Komisiju un dalībvalstu tiesām EKL 81. un 82. panta piemērošanā

15 Atbilstoši Komisijas Paziņojuma par sadarbību starp Komisiju un dalībvalstu tiesām EKL 81. un 82. panta piemērošanā (OV 2004, C 101, 54. lpp.) 26. punktā noteiktajam “[..] Komisija dalībvalstu tiesām nenodos pieteikuma iecietības režīma piemērošanai iesniedzēja brīvprātīgi iesniegtu informāciju bez viņa piekrišanas”. [Neoficiāls tulkojums]

Beļģijas tiesības

16 *Code judiciaire* [Tiesu kodeksa] 17. pantā ir noteikts:

“Prasību nevar pieņemt izskatīšanai, ja prasītājam nav tiesību un intereses to celt.”

- 17 *Code civil* [Civillkodeksa] 1382. pantā ir paredzēts:

“Jebkura personas rīcība, ar kuru otram tiek nodarīts kaitējums, rada pienākumu personai, kuras vainas dēļ tas radies, to atlīdzināt.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

Pamatlietas priekšvēsture

- 18 Pēc vairāku sūdzību saņemšanas Komisija 2004. gadā uzsāka izmeklēšanu par to, vai pastāv aizliegtā vienošanās starp liftu un eskalatoru nozarē četriem Eiropā lielākajiem ražotājiem, proti, *Otis*, *Kone*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* grupa. Izmeklēšanai beidzoties, 2007. gada 21. februārī tika pieņemts Komisijas lēmums par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu [par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru] (Lieta COMP/E-1/38.823 – Lifti un eskalatori) [C(2007) 512, galīgā redakcija] (turpmāk tekstā – “2007. gada 21. februāra lēmums”).
- 19 Šajā lēmumā Komisija konstatēja, ka, Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē savā starpā sadalot konkursu piedāvājumus un citus līgumus ar mērķi sadalīt tirgus un noteikt cenas, atsevišķos gadījumos vienojoties par kompensācijas mehānismu, apmainoties ar informāciju par tirdzniecības apjomiem un cenām, kā arī piedaloties regulārās sanāksmēs vai citādi sazinoties, lai noteiktu iepriekš minētos ierobežojumus un tos īstenotu, tā adresāti uzņēmumi, kuru starpā ir arī atbildētājas pamatlietā, bija pārkāpuši EKL 81. pantu. Par šiem pārkāpumiem Komisija piemēroja naudas sodus kopsummā vairāk nekā EUR 992 000 000 apmērā.
- 20 Vairākas sabiedrības, tostarp arī atbildētājas pamatlietā, Eiropas Savienības Vispārējā tiesā cēlas prasības atcelt šo lēmumu.
- 21 2011. gada 13. jūlija spriedumos lietā T-138/07 *Schindler Holding* u.c./Komisija (Krājums, II-4819. lpp.), apvienotajās lietās T-141/07, T-142/07, T-145/07 un T-146/07 *General Technic-Otis*/Komisija (Krājums, I-4977. lpp.), apvienotajās lietās T-144/07, no T-147/07 līdz T-150/07 un T-154/07 *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs*/Komisija (Krājums, II-5129. lpp.) un lietā T-151/07 *Kone* u.c./Komisija (Krājums, II-5313. lpp.) Vispārējā tiesa šīs prasības noraidīja, izņemot vienīgi *ThyssenKrupp* grupas sabiedrību celtās prasības, kuras tās apmierināja daļā par piemēroto naudas sodu apmēru.
- 22 Pēc tam apelācijas sūdzības iesniedzējas Tiesā iesniedza apelācijas sūdzības, lūdzot atcelt minētos spriedumus, kuras ir reģistrētas ar šādiem numuriem: C-493/11 P, C-494/11 P, C-501/11 P, no C-503/11 P līdz 506/11 P, C-510/11 P, C-516/11 P un C-519/11 P. Ar 2012. gada 24. aprīļa un 8. maija rīkojumiem Tiesas priekšsēdētājs no Tiesas reģistra izslēdza lietas no C-503/11 P līdz 506/11 P, C-516/11 P un C-519/11 P. Ar 2012. gada 15. jūnija rīkojumiem Tiesa noraidīja apelācijas sūdzības lietā [C-493/11 P] *United Technologies*/Komisija un lietā [C-494/11 P] *Otis Luxembourg* u.c./Komisija. Lietas C-501/11 P un C-510/11 P atrodas izskatīšanā Tiesā.

Tiesvedība iesniedzējtiesā

- 23 Ar 2008. gada 20. jūnija prasības pieteikumu Eiropas Savienībā pārtapusi Eiropas Kopiena, kuru pārstāv Komisija, iesniedzējtiesā cēla prasību, kurā tā galvenokārt pieprasa, lai atbildētājas pamatlietā samaksātu Savienībai provizorisku summu EUR 7 061 688 apmērā (neieskaitot procentus un tiesāšanās izdevumus) kā atlīdzinājumu par kaitējumu, kas Savienībai esot nodarīts konkurenci ierobežojošo darbību dēļ, kas konstatētas 2007. gada 21. februāra lēmumā. Proti, Savienība ar atbildētājām bija noslēgusi vairākus iepirkuma līgumus par liftu un eskalatoru ierīkošanu, apkopi, kā arī remontu dažādās Beļģijā un Luksemburgā esošajās Eiropas Savienības Padomes, Eiropas Parlamenta, Komisijas,

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas, Eiropas Savienības Reģionu komitejas un Eiropas Savienības Publikāciju biroja ēkās. Pakārtoti Savienība lūdz norīkot ekspertu, lai tostarp noteiktu nodarītā kaitējuma apmēru.

- 24 Atbildētājas pamatlietā apstrīd Komisijas tiesības rīkoties Savienības pārstāves statusā tāpēc, ka pārējās Savienības iestādes, kurām attiecīgā pārkāpuma dēļ esot nodarīts kaitējums, nav izdevušas īpašu pilnvarojumu to darīt. Turklāt tās apgalvo, ka neesot ievēroti tiesu neatkarības un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principi, jo EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas procedūrā Komisija atrodas īpašā stāvoklī. Ņemot vērā, ka atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 16. pantā noteiktajam 2007. gada 21. februāra lēmums iesniedzējtiesai ir saistošs, netiekot ievērots arī princips, ka neviens nav tiesnesis paša lietā (*nemo iudex in sua causa*).
- 25 Iesniedzējtiesa atzina, ka tās kompetencē nav izskatīt jautājumu par kaitējumu, ko nodarījušas tās atbildētājas pamatlietā, kuru juridiskā adrese atrodas Luksemburgā.
- 26 Šādos apstākļos *Rechtbank van koophandel te Brussel* [Briseles Komerctiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) a) Vai, ņemot vērā, ka EKL 282. pantā (tagad – LESD 335. pants) ir noteikts, ka Savienību pārstāv Komisija, un gan LESD 335. pantā, gan Finanšu regulas 103. un 104. pantā ir noteikts, ka administratīvajos jautājumos, kas saistīti ar konkrētu iestāžu darbību, Savienību pārstāv attiecīgās iestādes, kas iespējami nozīmē, ka tikai vai ne tikai šīs iestādes ir tiesīgas būt par pusi tiesas procesā, kā arī to, ka tostarp apstāklis, ka uzņēmēji karteļa izveides rezultātā saņem pārmērīgi augstas cenas, atbilst krāpšanas jēdzienam, un to, ka Beļģijas tiesībās ir spēkā princips “lex specialis generalibus derogat”, ciktāl šīs tiesību princips ir spēkā arī Eiropas tiesībās, nebūtu jāuzskata, ka ierosme celt prasību (izņemot gadījumus, kad ligumslēdzēja iestāde ir pati Komisija) ir pašu attiecīgo iestāžu ziņā?
- b) (pakārtoti uzdots jautājums) Vai Komisijai, lai aizstāvētu iestāžu intereses tiesā, nevajadzētu būt vismaz pilnvarojumam tās pārstāvēt?
- 2) a) Vai, ņemot vērā, ka [Hartas] 47. pantā un [Romā 1950. gada 4. novembrī noslēgtās] Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas [(turpmāk tekstā – “ECPAK”)] 6. panta 1. punktā ikvienam ir garantētas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un ar to saistīto principu, ka neviens nevar būt tiesnesis paša lietā, šim principam atbilst tas, ka Komisija sākotnēji rīkojas kā konkurences iestāde un, vispirms pati šajā procedūrā veicot izmeklēšanu, uzlikusi sodu par inkriminēto rīcību, proti, karteļa izveidi, kas ir EKL 81. panta (tagad – LESD 101. pants) pārkāpums, bet vēlāk sagatavo prasību par kaitējuma atlīdzinājumu valsts tiesā un nolemj to celt, lai gan abi šie jautājumi ir viena un tā paša Komisijas locekļa kompetencē un ir savstarpēji saistīti, vēl jo vairāk tāpēc, ka minētā valsts tiesa nedrīkst ņemt vērā lēmumu par soda piemērošanu?
- b) (pakārtoti uzdots jautājums) Ja uz 2. jautājuma a) daļu tiek atbildēts [noliedzīgi] (proti, ja tas nav saderīgi), kā saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām prettiesiskas darbības (karteļa izveides) dēļ cietušajam (Komisijai, iestādēm vai Savienībai) ir jāīsteno savas tiesības saņemt atlīdzinājumu, kas ir vienas no pamattiesībām?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 27 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai EKL 282. pants un LESD 335. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Komisija ir tiesīga pārstāvēt Savienību valsts tiesā civilprasībā par tāda kaitējuma atlīdzinājumu, kas Savienībai nodarīts ar kādu aizliegtu vienošanos vai darbību, kas aizliegta EKL 81. pantā un LESD 101. pantā un iespējami skārusi kādus publiskā iepirkuma līgumus, kuru slēgšanas tiesības piešķir dažādas Savienības iestādes un struktūras, ja tai nav pilnvarojuma pārstāvēt pārējās attiecīgās iestādes vai struktūras.
- 28 Līdz 2009. gada 1. decembrim, kad spēkā stājies LESD, Kopienas pārstāvība dalībvalstu tiesās tika reglamentēta EKL 282. pantā.
- 29 Tā kā prasība pamatlietā ir celta pirms šā datuma, vispirms jāpārbauda, vai šajā pantā Komisijai bija piešķirtas tiesības pārstāvēt Kopienu saistībā ar šādu prasību.
- 30 No minētā panta redakcijas izriet, ka Kopiena var būt par pusi tiesas procesā ikvienā dalībvalstī un ka tālab to pārstāv Komisija.
- 31 Tomēr atbildētājas pamatlietā norāda, ka EKL 282. pants ir tikai vispārīga norma, atkāpe no kuras esot ietverta EKL 274. un 279. pantā. Abas pēdējās no minētajām tiesību normām savukārt esot īstenotas Finanšu regulā, kuras 59. un 60. pantā katrai Savienības iestādei esot piešķirtas pilnvaras pašai veikt savu budžeta posteņu izpildi. Turklāt no šīs regulas 103. un 104. panta izrietot, ka celt atlīdzinājuma prasību gadījumā, ja šīs iestādes uzskata, ka ir cietušas attiecīgā pārkāpuma dēļ, ir katras no tām ziņā, jo vairums līgumu slēgšanas tiesību tika piešķirtas to vārdā un uz to rēķina.
- 32 Šajā ziņā jānorāda ka EKL 274. un 279. pantā, kā arī Finanšu regulas normās tostarp ir noteiktas iestāžu pilnvaras budžeta sagatavošanas un izpildes jomā. Savukārt EKL 282. pantā Kopienai tiek piešķirta tiesībspēja un tiek reglamentēta tās pārstāvība tostarp dalībvalstu tiesās. Taču jautājums par Kopienas pārstāvību minētajās tiesās ir gluži atšķirīgs no jautājuma par kādas Kopienas iestādes veiktajiem budžeta izpildes pasākumiem. Tāpēc princips “lex specialis generalibus derogat” uz šo lietu neattiecas.
- 33 Savukārt jautājumā par Finanšu regulas 103. un 104. pantu, uz kuriem iesniedzējtiesa atsaucas sava pirmā jautājuma formulējumā, ir jākonstatē, ka šajās tiesību normās ir ietverti noteikumi par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu un izpildi, nevis par Savienības pārstāvību dalībvalstu tiesās.
- 34 No minētā izriet, ka, pamatojoties uz EKL 282. pantu, Komisija bija tiesīga pārstāvēt Kopienu iesniedzējtiesā.
- 35 Savukārt jautājumā par LESD 335. pantu jānorāda, ka LESD nav pārejas noteikuma par Savienības pārstāvību tiesvedībās, kuras dalībvalstu tiesās ir uzsāktas pirms šā Līguma stāšanās spēkā, bet joprojām tajās atrodas izskatīšanā. Tāpēc atbilstošā, šo pārstāvību reglamentējošā tiesību norma ir EKL 282. pants, jo prasība pamatlietā ir celta pirms LESD stāšanās spēkā.
- 36 Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā tām nav pretrunā, ka Komisija pārstāv Savienību valsts tiesā, kura izskata civilprasību par tāda kaitējuma atlīdzinājumu, kas Savienībai nodarīts kādas aizliegtas vienošanās vai darbības dēļ, kas aizliegta EKL 81. pantā un LESD 101. pantā un iespējami skārusi kādus publiskā iepirkuma līgumus, kuru slēgšanas tiesības piešķir dažādas Savienības iestādes un struktūras, un tam nav vajadzīgs, lai Komisijai būtu šo iestāžu un struktūru tālab piešķirts pilnvarojums.

Par otro jautājumu

- 37 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Hartas 47. pantam ir pretrunā tas, ka Komisija valsts tiesā Savienības vārdā ceļ prasību atlīdzināt kaitējumu, kas Savienībai nodarīts tādas aizliegta vienošanās vai darbības dēļ, kuras neatbilstība EKL 81. pantam ir tikusi konstatēta šīs iestādes lēmumā.
- 38 Konkrēti iesniedzējtiesa prāto, pirmkārt, vai tādēļ, ka atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 16. panta 1. punktā noteiktajam Komisijas lēmums par EKL 81. panta piemērošanas procedūru šai tiesai ir saistošs, šādā tiesvedībā tiek aizskartas Hartas 47. pantā un ECPAK 6. pantā paredzētās tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu. Proti, EKL 81. panta pārkāpuma konstatējums, kādam lietas dalībniekam pieņemot lēmumu, valsts tiesai esot padarīts saistošs, tādējādi tai liedzot iespēju neatkarīgi pārbaudīt vienu no tiesības uz atlīdzinājumu radošajiem faktoriem, proti, kaitējumu radošā notikuma iestāšanos.
- 39 Turklāt iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šādā prasībā Komisija nav gan tiesnesis, gan puse pašas lietā, pārkāpjot principu *nemo judex in sua causa*.
- 40 Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ka ikvienam ir tiesības vērsties tiesā, apgalvojot EKL 81. panta pārkāpumu, un tā tad lūgt atzīt par spēkā neesošu šajā pantā aizliegto vienošanos vai saskaņoto darbību (2006. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c., Krājums, I-6619. lpp., 59. punkts).
- 41 Jautājumā, konkrēti, par iespēju prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies tāda līguma vai darbības, kas iespējami ierobežo vai kropļo konkurenci, rezultātā, ir jāatgādina, ka EKL 81. panta pilnīgā iedarbība, it īpaši tā 1. punktā minētā aizlieguma lietderīgā iedarbība, tiktu apdraudēta, ja prasīt atlīdzināt zaudējumus, kas radušies konkurenci iespējami ierobežojoša vai kropļojoša līguma vai darbības rezultātā, nevarētu ikviens (2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan*, *Recueil*, I-6297. lpp., 26. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Manfredi* u.c., 60. punkts).
- 42 Šādas tiesības patiesībā padara Savienības konkurences tiesību normas operatīvākas un spēj atturēt no tādu vienošanos noslēgšanas vai darbību veikšanas, kas bieži vien tiek darītas slepus un var ierobežot vai kropļot konkurenci. Šādā skatījumā valsts tiesās celtas prasības par zaudējumu atlīdzību spēj būtiski veicināt efektīvas konkurences saglabāšanu Savienībā (iepriekš minētais spriedums lietā *Courage* un *Crehan*, 27. punkts).
- 43 No minētā izriet, ka ikviens var prasīt atlīdzinājumu par nodarīto kaitējumu, ja pastāv cēloņsakarība starp attiecīgo kaitējumu un aizliegto vienošanos vai darbību, kas aizliegta EKL 81. pantā (iepriekš minētais spriedums lietā *Manfredi* u.c., 61. punkts).
- 44 Tādēļ šīs tiesības ir arī Savienībai.
- 45 Tomēr, tās izmantojot, ir jāievēro atbildētājam tostarp Hartā garantētās pamattiesības. Hartas noteikumi atbilstoši tās 51. panta 1. punktā noteiktajam attiecas gan uz Savienības iestādēm un struktūrām, gan uz dalībvalstīm, kad tās īsteno Savienības tiesību aktus.
- 46 Šajā ziņā jāatgādina, ka tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips ir Savienības tiesību vispārējais princips, kas šobrīd ir izteikts Hartas 47. pantā (skat. 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-279/09 *DEB*, Krājums, I-13849. lpp., 30. un 31. punkts; 2011. gada 1. marta rīkojumu lietā C-457/09 *Chartry*, Krājums, I-819. lpp., 25. punkts, kā arī 2011. gada 28. jūlija spriedumu lietā C-69/10 *Samba Diouf*, Krājums, I-7151. lpp., 49. punkts).
- 47 Ar minēto 47. pantu Savienības tiesībās tiek nodrošināta ar ECPAK 6. panta 1. punktu piešķirtā aizsardzība. Tāpēc ir jāatsaucas vienīgi uz šo pirmo no minētajām tiesību normām (2011. gada 8. decembra spriedums lietā C-386/10 P *Chalkor*/Komisija, Krājums, I-13085. lpp., 51. punkts).

- 48 Minētajā 47. pantā iekļautais tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips ietver vairākus aspektus, tostarp tiesības uz aizstāvību, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tiesības uz lietas izskatīšanu tiesās, kā arī tiesības uz konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.
- 49 Jautājumā, konkrēti, par tiesībām uz lietas izskatīšanu tiesā jāpaskaidro, ka, lai “tiesa” varētu atbilstoši Hartas 47. pantam taisīt spriedumu par tiesībām un pienākumiem, kas izriet no Savienības tiesībām, tās kompetencē ir jābūt iespējai iztīrīt visus ar tai izskatīšanai iesniegto strīdu saistītos faktus un tiesību jautājumus.
- 50 Šajā ziņā Tiesas judikatūrā (2000. gada 14. septembra spriedums lietā C-344/98 *Masterfoods* un *HB*, *Recueil*, I-11369. lpp., 52. punkts), kas pašlaik ir kodificēta Regulas Nr. 1/2003 16. pantā, patiešām ir noteikts, ka gadījumā, kad valstu tiesas lemj par tostarp LESD 101. pantā paredzētajiem nolīgumiem, lēmumiem vai darbībām, par ko jau ir lēmusi Komisija, tās nevar pieņemt nolēmumus, kas būtu pretrunā Komisijas pieņemtajam lēmumam.
- 51 Šis princips ir spēkā arī tad, ja valstu tiesās ir celta prasība par kaitējuma atlīdzinājumu, kas nodarīts aizliegtas vienošanās vai darbības rezultātā, kuras neatbilstība LESD 101. pantam ir konstatēta šīs iestādes lēmumā.
- 52 Tādējādi Savienības konkurences noteikumu piemērošana ir balstīta uz lojālas sadarbības pienākumu starp valstu tiesām, no vienas puses, un attiecīgi Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, kuras ietvaros katram ir jāpilda tam Līgumā noteiktās funkcijas (iepriekš minētais spriedums lietā *Masterfoods* un *HB*, 56. punkts).
- 53 Šajā ziņā jāatgādina, ka Savienības iestāžu aktu tiesiskuma pārbaude ir tikai un vienīgi Savienības tiesu, nevis valstu tiesu kompetencē. Valstu tiesas nav tiesīgas šos aktus atzīt par spēkā neesošiem (šajā ziņā skat. tostarp 1987. gada 22. oktobra spriedumu lietā 314/85 *Foto-Frost*, *Recueil*, 4199. lpp., 12.–20. punkts).
- 54 Tātad noteikums, ka valstu tiesas nevar pieņemt nolēmumus, kas būtu pretrunā kādam Komisijas lēmumam par LESD 101. panta piemērošanas procedūru, ir konkrēta izpausme tam, kā Savienībā tiek sadalītas kompetences starp valstu tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses.
- 55 Tomēr šis noteikums nenozīmē, ka atbildētājiem pamatlietā tiek atņemtas to tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā Hartas 47. panta izpratnē.
- 56 Proti, Savienības tiesībās ir paredzēta kārtība, kādā, nodrošinot Hartas 47. pantā prasītās garantijas, Komisijas lēmumi par LESD 101. panta piemērošanas procedūrām ir pārbaudāmi tiesā.
- 57 Šajā ziņā jākonstatē, ka Komisijas lēmuma tiesiskuma pārbaudi, pamatojoties uz LESD 263. pantu, var veikt Savienības tiesas. Šajā gadījumā, kā tas atgādināts šā sprieduma 20.–22. punktā, atbildētājas pamatlietā, kurām tika adresēts lēmums, patiešām ir cēlušas prasību atcelt šo lēmumu.
- 58 Tomēr minētās atbildētājas apgalvo, ka tiesiskuma pārbaude, ko konkurences tiesību jomā, pamatojoties uz LESD 263. pantu, īsteno Savienības tiesas, esot nepilnīga konkrēti tāpēc, ka šīs tiesas atzīst Komisijas novērtējuma brīvību ekonomiskajos jautājumos.
- 59 Šajā ziņā Tiesai ir bijusi izdevība uzsvērt, ka, lai arī jomās, kurās jāveic sarežģīti ekonomiski vērtējumi, Komisijai ir novērtējuma brīvība ekonomiskajos jautājumos, tas vēl nenozīmē, ka Savienības tiesai ir jāatturas pārbaudīt, kā Komisija interpretē ekonomiska rakstura informāciju. Proti, Savienības tiesai tostarp ne tikai ir jāpārbauda iesniegto pierādījumu saturiskā pareizība, ticamība un saskanība, bet arī

jāpārlicinās, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo informāciju, kāda ir jāņem vērā, lai novērtētu sarežģītu situāciju, un vai ar šiem pierādījumiem var pamatot no šīs informācijas izdarītos secinājumus (iepriekš minētais spriedums lietā *Chalkor/Komisija*, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 60 Savienības tiesai pēc savas ierosmes arī ir jāpārlicinās, vai Komisija ir pamatojusi savu lēmumu, un it īpaši – vai tā ir izklāstījusi, kā tā izsvēra un novērtēja vērā ņemtus aspektus (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Chalkor/Komisija*, 61. punkts).
- 61 Turklāt Savienības tiesai ir jāveic tiesiskuma pārbaude, pamatojoties uz informāciju, ko prasītājs sniedz, lai pierādītu izvirzītos pamatus. Veicot šo pārbaudi, tiesa nedrīkst atteikties veikt detalizētu tiesisko un faktisko apstākļu padziļinātu pārbaudi, aizbildinoties ar Komisijai esošo novērtējuma brīvību ne jautājumā par to, kādi aspekti ir ņemami vērā, piemērojot Komisijas paziņojumā “Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu” (OV 2006, C 210, 2. lpp.) minētos kritērijus, ne jautājumā par šo aspektu novērtēšanu (iepriekš minētais spriedums lietā *Chalkor/Komisija*, 62. punkts).
- 62 Visbeidzot tiesiskuma pārbaudi papildina neierobežota kompetence, kas atbilstoši LESD 261. pantam Savienības tiesai tika atzīta ar Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmās regulas par Līguma [81]. un [82]. panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 8. nod., 1. sēj., 3. lpp.), 17. pantu un pašlaik – ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu. Šī kompetence ļauj tiesai ko vairāk nekā tikai pārbaudīt sankciju tiesiskumu, proti, aizstāt Komisijas vērtējumu ar savējo un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt piemēroto naudas sodu vai kavējuma naudu (iepriekš minētais spriedums lietā *Chalkor/Komisija*, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 Tādējādi, lai īstenotu Līgumos paredzēto pārbaudi, Savienības tiesai ir jāveic gan tiesisko, gan faktisko apstākļu pārbaude un jābūt tiesīgai izvērtēt pierādījumus, atcelt apstrīdēto lēmumu un grozīt naudas sodu apmēru. Tādēļ ir redzams, ka LESD 263. pantā paredzētā tiesiskuma pārbaude, ko papildina Regulas Nr. 1/2003 31. pantā paredzētā neierobežotā kompetence attiecībā uz naudas soda apmēru, atbilst Hartas 47. pantā noteiktā principa par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā prasībām (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Chalkor/Komisija*, 67. punkts).
- 64 Savukārt jautājumā par atbildētāju pamatlietā izvirzīto iebildumu, ka šī tiesas veicamā pārbaude ir uzticēta Tiesai, kuras neatkarība tiekot apstrīdēta tāpēc, ka tā pati ir Savienības iestāde, pietiek vien konstatēt, ka šim iebildumam nav nekāda pamata, ņemot vērā, pirmkārt, Līgumos nostiprināto garantiju kopumu, ar ko nodrošina Tiesas neatkarību un objektivitāti, un, otrkārt, apstākli, ka ikviena tiesu iestāde nenovēršami ietilpst tajā valstiskajā vai pārvalstiskajā veidojumā, kuram tā ir piederīga, un nav uzskatāms, ka jau ar to vien ir pārkāpts Hartas 47. pants un ECPAK 6. pants.
- 65 Visbeidzot ir svarīgi norādīt, ka tādā civilprasībā par atlīdzinājumu kā pamatlietā, ir ne tikai jākonstatē kaitējumu radoša notikuma iestāšanās – kā tas izriet no iesniedzējtiesas lēmuma –, bet arī jābūt kaitējumam un tiešai saiknei starp to un minēto kaitējumu radošo notikumu. Lai arī valsts tiesas pienākums nepieņemt nolēmumus, kas būtu pretrunā Komisijas lēmumam, kurā ir konstatēts LESD 101. panta pārkāpums, tai patiešām liek pieņemt, ka pastāv aizliegta vienošanās vai aizliegta darbība, tomēr ir jāprecizē, ka tas, vai ir kaitējums un tieša cēloņsakarība starp šo kaitējumu un attiecīgo vienošanos vai darbību, joprojām ir jāizvērtē valsts tiesai.
- 66 Proti, pat ja Komisijai savā lēmumā ir bijis jānosaka pārkāpuma konkrētās sekas, tas, kāds kaitējums ir nodarīts katrai personai, kas ir cēlusi atlīdzinājuma prasību, joprojām katrā atsevišķajā gadījumā ir jānosaka valsts tiesai. Šāds vērtējums nav pretrunā Regulas Nr. 1/2003 16. pantam.
- 67 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, tādā tiesvedībā kā pamatlietā Komisija nav uzskatāma gan par tiesnesi, gan pusi pašas lietā.

- 68 Otrkārt, iesniedzējtiesa prāto, vai tādā civilprasībā kā pamatlietā ir pārkāpts pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips tādēļ, ka attiecīgā pārkāpuma izmeklēšanu ir veikusi pati Komisija.
- 69 Atbildētājas pamatlietā uzskata, ka tādēļ šai iestādei ir priekšrocības salīdzinājumā ar tām un tāpēc tā esot varējusi ievākt un izmantot informāciju, tostarp konfidenciālu un tādad ar komercnoslēpumu aizsargātu informāciju, kuras nav visu atbildētāju rīcībā.
- 70 Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Komisija atbild, ka, gatavojot pamatlīetas prasību, tā esot izmantojusi tikai informāciju, kas iekļauta 2007. gada 27. februāra lēmuma publiskajā versijā. Šī iestāde turklāt skaidro, ka par pamatlīetas tiesvedību atbildīgajiem dienestiem, proti, Briselē un Luksemburgā esošajiem Infrastruktūras un loģistikas birojiem, nav privilēģētas piekļuves Konkurences ģenerāldirektorāta konfidencialajiem lietas materiāliem. Tāpēc Komisijas stāvoklis esot vienlīdzīgs jebkura cita lietas dalībnieka stāvoklim.
- 71 Pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas izriet no paša lietas taisnīgas izskatīšanas jēdziena (2010. gada 21. septembra spriedums apvienotajās lietās C-514/07 P, C-528/07 P un C-532/07 P *Zviedrija u.c./API* un Komisija, Krājums, I-8533. lpp., 88. punkts), nozīmē, ka katrai pusei ir jānodrošina saprātīga iespēja izklāstīt savus prasījumus, tostarp iesniegt savus pierādījumus apstākļos, kas tai nerada acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar pretējo pusi.
- 72 Kā savu secinājumu 58. punktā norādījis arī ģenerālvokāts, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības mērķis ir nodrošināt līdzsvaru starp tiesvedības dalībniekiem, garantējot, ka ikviens lietas dalībnieks var sniegt atbildi vai paust iebildumus saistībā ar jebkuru tiesai iesniegtu dokumentu. Savukārt kaitējums, kas visnotaļ iespējami rastos šā līdzsvara izjaukšanas gadījumā, principā ir jāpierāda tam, kam tas nodarīts, principā ir jāpierāda tam, kuram tas nodarīts.
- 73 Taču no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka informāciju, kuru minējušas atbildētājas pamatlietā, valsts tiesai nav iesniegusi Komisija un ka Komisija turklāt ir norādījusi, ka ir balstījusies tikai uz informāciju, kas rodama lēmuma, kurā konstatēts EKL 81. panta pārkāpums, nekonfidencialajā versijā. Tāpēc šo apstākļu dēļ pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpums ir izslēgts.
- 74 Atbildētāju pamatlietā argumentācija, ka pušu līdzsvars esot apdraudēts tāpēc, ka Komisija pati ir veikusi attiecīgā LESD 101. panta pārkāpuma izmeklēšanu, lai vēlāk prasītu atlīdzinājumu par šā pārkāpuma dēļ nodarīto kaitējumu, ir pretrunā Regulas Nr. 1/2003 28. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam izmantot izmeklēšanas gaitā iegūto informāciju ar to nesaistītiem mērķiem.
- 75 Turklāt iepriekš izklāstītos apsvērumus neatspēko apstākļi, ka gan 2007. gada 27. februāra lēmumu, gan lēmumu par atlīdzinājuma prasības celšanu pamatlietā ir pieņēmusi Komisijas kolēģija, jo Savienības tiesībās ir sniegtas pietiekamas garantijas, lai nodrošinātu pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa ievērošanu šādā tiesvedībā, piemēram, garantijas, kas izriet no LESD 339. panta, Regulas Nr. 1/2003 28. panta, kā arī Komisijas Paziņojuma par sadarbību starp Komisiju un dalībvalstu tiesām EKL 81. un 82. panta piemērošanā 26. punkta.
- 76 Visbeidzot nav pieņemami arī argumenti, kurus atbildētājas pamatlietā izvirza, pamatojoties uz ECT 2003. gada 24. aprīļa spriedumu lietā *Yvon* pret Franciju (*Recueil des arrêts et décisions 2003-V*). Proti, papildus apstākļiem, kuru dēļ Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja ECPAK 6. panta pārkāpumu, proti, tostarp valdības komisāra ieņemtās nostājas nozīmīgajai ietekmei uz ekspropriācijas lietu izskatošās tiesas vērtējumu, kā arī kārtībai, kādā valdības komisārs var iepazīties ar attiecīgo informāciju un to izmantot, atšķirībā no šo pamatlīetu raksturojošajiem apstākļiem netika veikta pārbaude tiesā, nedz arī sniegtas garantijas, kas būtu salīdzināmas ar šā sprieduma attiecīgi 63. un 75. punktā minētajām vai līdzvērtīgām tām.

- 77 Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu jāatbild, ka Hartas 47. pantam nav pretrunā tas, ka Komisija valsts tiesā Savienības vārdā ceļ prasību atlīdzināt kaitējumu, kas Savienībai nodarīts tādas aizliegtas vienošanās vai darbības dēļ, kuras neatbilstība EKL 81. pantam vai LESD 101. pantam ir tikusi konstatēta šīs iestādes lēmumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 78 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā tām nav pretrunā, ka Eiropas Komisija pārstāv Eiropas Savienību valsts tiesā, kura izskata civilprasību par tāda kaitējuma atlīdzinājumu, kas Savienībai nodarīts kādas aizliegtas vienošanās vai darbības dēļ, kas aizliegta EKL 81. pantā un LESD 101. pantā un iespējami skārusi kādus publiskā iepirkuma līgumus, kuru slēgšanas tiesības piešķir dažādas Savienības iestādes un struktūras, un tam nav vajadzīgs, lai Komisijai būtu šo iestāžu un struktūru tālab piešķirts pilnvarojums;
- 2) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantam nav pretrunā tas, ka Eiropas Komisija valsts tiesā Eiropas Savienības vārdā ceļ prasību atlīdzināt kaitējumu, kas Savienībai nodarīts tādas aizliegtas vienošanās vai darbības dēļ, kuras neatbilstība EKL 81. pantam vai LESD 101. pantam ir tikusi konstatēta šīs iestādes lēmumā.

[Paraksti]